

UPPHANDLA PAPPERSPRODUKTER MED RÄTT FUNKTIONSKRAV

1 INLEDNING

Detta dokument är ett komplement till Miljöstyvningsrådets miljökriterier för pappersprodukter. Under utarbetandet av kriterierna identifierades i expertgruppen ett behov av råd avseende de val som ska göras innan upphandlingen, dvs. i behovsanalysen. Det kan t.ex. gälla funktions- och kvalitetsparametrar samt betydelsen av att välja rätt produkt till rätt ändamål.

Massa- och papperstillverkningens miljöaspekter beskrivs utförligt i bakgrundsdokumentet, som du [finner här](#).

2 BEHOVSANALYSPROCESS

Behovsanalysen ska se till att behovet av produkten blir korrekt definierat och utreda om det finns andra krav i fråga om teknikaliteter, tidsaspekter, miljö eller andra legala krav från företagets interna vision och policys som påverkar upphandlingen. Behovsanalysen ska säkerställa att upphandlingen täcker ett faktiskt behov snarare än ett upplevt behov.

Ur hållbarhetssynpunkt är det viktigt att behovsanalysen tydligt definierar **upphandlarens önskemål och krav på "föremålet för upphandlingen"**, dvs. de varor som leverantören ska leverera under hela avtalsperioden.

Viktiga frågor att ställa under behovsanalysen kan vara:

1. *Vilka produkter vill vi använda (tryck/mjukpapper)?*
2. *Vilka funktionskrav vill vi att produkterna ska uppfylla?*
3. *Vilka miljökrav vill vi att pappret (produktionen) ska uppfylla?*
4. *Vilka volymer kommer vi att beställa av dessa produkter?*
5. *Vilka produkter finns tillgängliga?*

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2011-08-16	SIDOR	2 (3)
	TILLÄMPNINGSDOKUMENT	PAPPERSPRODUKTER			

3 TIPS

3.1 MJUKPAPPER

Ställ krav på funktion vid upphandling. Papprets funktion påverkar i hög grad mängden papper som förbrukas. Med rätt ställda krav på funktion kan miljöpåverkan minskas indirekt genom att mindre papper används.

I hygienutrymmen kan en genomtänkt kombination av *dispensersystem* och innehållande *pappersprodukt* säkerställa en god hygien, reducera underhållstid samt minimera avfall.

Dispensersystem ska ha en design som underlättar rengöring och vara utformade så att förbrukningen och därmed avfallsmängden kontrolleras. Högkapacitetssystem minskar antalet påfyllningstillfällen. Om *pappersprodukten* i dispensersystemet är av hög kvalitet, t.ex. har hög absorption, minimeras användningen av produkten liksom antalet påfyllningstillfällen.

För absorberande torkprodukter (t ex hushållspapper och handdukar) är normalt absorption och våtstyrka de viktigaste funktionsparametrarna. För mätning av absorption och våtstyrka kan man t ex hänvisa till mätning enligt följande standarder:

- ISO 12625-8, "Mjukpapper och mjukpappersprodukter - Del 8: Vattenabsorptionstid och vattenabsorptionskapacitet, provningsmetod med nedsänkning i vatten"
- ISO 12625-5, "Mjukpapper och mjukpappersprodukter - Del 5: Bestämning av våtstyrka (våtdragstyrka)"

För mjuka hygienprodukter (t ex toalettpapper, näsdukar och ansiktsservetter) är förhållandet mellan mjukhet och styrka viktigt för funktionen. Styrka kan t ex mätas enligt

- ISO 12625-4, "Mjukpapper och mjukpappersprodukter - Del 4: Bestämning av dragstyrka, brottöjning och brottarbete."

3.2 TRYCK- OCH KOPIERINGSPAPPER

Ett papper anges med papprets namn och en gramvikt. Gramvikten anger hur mycket pappret väger per kvadratmeter och säger något om papprets tjocklek. Ju högre gramvikt av ett papper desto tjockare är det. Men här skiljer det också mellan olika papperskvaliteter, ett obestruket papper med samma gramvikt som ett bestruket är tjockare då leran i bstrykningen har högre densitet och gör pappret tyngre. Ett standard kontorspapper är vanligtvis 80 g.

Undvik att använda för tunna papper, det gör att text, och bilder, kan lysa genom pappret och försämra läsbarheten. Papprets genomskinlighet anges med dess opacitet anggett i procent där 100 % betyder att genomskinligheten är den lägsta. Obestrukna bokpapper har som regel en opacitet på 90-95 % och bestrukna papper mellan 95 och närmare 100 %. En hög opacitet kan utnyttjas genom att man kan välja en lägre vikt på pappret och på så sätt få ett mycket kostnadseffektivt papper. En låg opacitet kan motverkas genom att välja en högre vikt på pappret eller välja ett papper med lägre vithet exempelvis ett tonat papper eller ett trähaltigt papper

	MILJÖSTYRNINGSRÅDET	DATUM	2011-08-16	SIDOR	3 (3)
	TILLÄMPNINGSDOKUMENT	PAPPERSPRODUKTER			

Även papper med låg gramvikt kan vara tjocka genom att det är »luftigare« och sägs då ha högre bulk. Ett exempel är pocketböcker som ofta har tjockare papper men trots detta låg gramvikt.

Utöver ovanstående egenskaper hos papper finns också värden för vithet, ljushet, glans, ytjämnhet mm.

Obestruket papper lämpar sig bäst för text och då gärna med en svag gultön som minskar kontrasten mellan papprets vithet och den svarta texten.

Bestruket papper är behandlat med lera (kaolin) och ger pappret en slätare och hårdare yta, och därmed bättre egenskaper för att återge bilder. Bestrukna papper finns också i med olika glans från matt till högblankt. Blankt papper ger snygga bilder men text på blankt papper kan bli svårläst med tanke på den starka kontrasten och reflexerna i pappret. Olika ytkvaliteter av bestruket papper brukar benämnas »matt«, »silk« eller »gloss«.

Kopieringspapper säljs vanligen i kartonger med fem separata buntar eller ris (ett ris motsvarar 500 ark) inslagna i ett omslagspapper som skyddar mot fukt. Detta omslagspapper ska sorteras som förpackningsmaterial. För att slippa omslagspappret kan man välja att köpa in så kallade snabblägg eller expressboxar med 2 500 ark som ligger löst i en fuktskyddad kartong.

Ofta definieras papper i A- respektive B-kvalité. Det är dock svårt att generellt uttala sig om A- eller B-kvalité är bättre eller sämre ur miljösynpunkt. Användaren bör beakta andra funktionsparametrar som t ex ytjämnhet.

Exempel på kvalitets- och funktionsstandarder är:

- Åldersbeständighet (ISO 9706)
- Arkivbeständighet (ISO 11108)
- Opacitet (ISO 2471)
- Vithet (ISO 11475)
- Funktion i kontorsmaskiner (EN-12281)